

Këyítfii fukanakfii Pool bín Bu-Korentida Wo'eencii lëgís Këyítfiida

Këyítfii fii féri en fukanakfii Pool bín kerceencaa ga teeraa Korentida. Ga këyítfaa ya deweeba kibínda, ya wo'eeba an ya waarinba kika' ki-waaknee. Ya nakeeraba ban kinégíroh dímal ki'amdoh kerceencaa ga Yéerúsaleemda, ee ya ga kihafci yérí karanwa kikoo'nee. Wayee ya laassii da kika'.

Iñii tah ya ka'tiidá wëri en an Tímotée enee na kiyah Korenti, ya kelohha ga waas loo badukeenaa kerceencaa daamada. Ya wo'see an laakin biyaawúu' daama baa en na kijégíroh enaama yiliis yaa taabohhii na Hewhewii winéwi'wii Pool yéegalohee dadfa. Ba baa wo' ban an Pool enndii apotaa'-Kiristaa yukayoh. Tímotée dalla kiboyuk béstí' Pool iñcaa ya keloh caama. Keeñaa Pool leehha lool ga iñaama. Kérí tah ya bínda bu-Korenti kiwo'ba iñaa ya halaat gabada na iñaa tah ya míndi da kika'da.

Pool wo'in ga këyítfii an ya apotaa' Kiristaanii ee daa ya tumi lëgëyaagarida bokkii dara na daa bíinoo tumikada. Iñaama tah buwaama kisañngi. Ya nakkaba ban kiguu'guuluk ga ki'eroh dímalaa aaw ga bu-Yéerúsaleemda. Tíkka ga ya wo'aba an ya waarin daama kika' bi ya tapukoh na buwaama íisussii badukeenaagaba wibóni'waada.

Pool yëgís ga an ya apotaaraa, ya waa' þuwii
ínoh dijóffí' Hewhewii winéwí'wii, na þan þéeb
ínoh an Yéesu yérí en Ha'mudii.

Kéyítfii fukanakfii Pool bín þu-Korentida tíidoh anee:

- 1 - Kéñdoh (1: 1-11)
- 2 - Pool þéestí' leŋkohaagari na þu-Korenti na
jeriñaa límuk gadá (1: 12-7: 16)
- 3 - Pool nak þu-Korenti kitook kidímaloh (8:
1-4-9: 15)
- 4 - Pool leŋkoh na þuwaa wo' an ya enndii
apotaa'da (10: 1-12: 21)
- 5 - Iñcii Pool méeñjoh ki'ebilohda (13: 1-13)

Kéñdoh

¹ Mi Pool, Kooh ga iñaa ya waa', yérí bayyoo
ki'en apotaa' Yéesu Kiristaa. Mi na Tímotée
mbokiigaruu, dí þerí bínndúu këyítfii fii, dú
na þéeb þuwii en buu Kooh ga teerii Ko-
rentida na þéeb bii en ga gohii Akay þéebwadá.
² Kooh, Paamudiigaruu, ya na Yéesu Kiristaa,
Ha'mudiigaruu, þa barkeelaattúu, þa onndúu
jam.

Kidélí' hel ga dñuuy coonu

³ Ndam aawat ga Kooh yii en Paamudii Yéesu
Kiristaa, Ha'mudiigaruuuda. Yérí en Paamudii
líifin na yérmaandidá ee yérí en Kooh yii délíri
helciigaruu saycaa en tóohda. ⁴ Ya yérí délíri
helciigarúi ga þéeb coonucii dí dayida, en d'anaa
dí ga dñuuy helaagarúi widélí'waa waama, Kooh
onndíida, dí míñ kidélí' hel þibo' biliis baa
enu ga coonucaa en tóohda. ⁵ En ki'enaa,
fodii dii coonucii dí dayi ndaga Kiristaanii hín

kiyewinda, Kooh hín da kiyewin kidélí' helciigaríi, kooroh ga Kiristaanii. ⁶ Dí day coonucii ciimanaa, kidélí' helciigarúu tah ee ban dú múc. Ee Kooh délí' helciigaríinaa, kidélí' ciigarúu tah. Fodaama dú hay kilaak dooli kikooruk coonuciima dí dayida ban. ⁷ Yaakaarii dí laak garúuda yégisin. En ki'enaa, ga dii dú bokin naríi kiday coonuda, dí ínohin an helciigarúu hay kidéldu ban fodii ciigaríi.

⁸ Mbokcii, ínohat an dí dayin coonu ciméeskí' ga gohaa Aasíi. Coonucaama bítee ga dlookkíi hen bi wëñnjarii dooli; dí laakséeríi sah yaakaa kipes. ⁹ Dí abeera kon ga haffíi an dí hay ki'apu. Iñaama enee kiteespíi an dí jomoo kilík yaakaa'tíi ga haffíi, wayee dí jom kilík yaakaa' ga Kooh, yii mélísi' bwuui kaaninda. ¹⁰ Kooh yiima yérí sommbíi ga kikaankaama ee ya hayyií kibaat kisom. Dí líkin yaakaa'tíi gari an, ya hayyií kilís kisom. ¹¹ Dú ga kihaffúu, dú hayyií ki'amdoch ga dii dú kíimdiríi Koohda. Fodaama bo' biyewin hay kigérém Kooh ga daa ya hay kitaas ga iñcaama dú kíimdanndíi garida.

Pool óolí'ta baawaagari kiyah Korentida

¹² Iñii yii nak yérí dí ndamukoh: helciigaríi dalin ga an, ga fíkíi èldúna, wëñaa ga, ga fíkiirúu, dí taabin ga kot cijúwí', ee dí taam ga na keeñ wimórí'. Iñciima meyoh ga Kooh. Kipes fodaama ayukkii ga kiñaañkiigaríi, wayee Kooh ga kijofkaagari, yérí onndíika kimín. ¹³ En ki'enaa, iñii dí waa'túu kiwo' ga këyítcii dí bínndúuda paaffi iñum dú ínoh ga, wum dú jañfada; laakkii yen yiliis yaa ñaakuk ga. Mi

yaakaarin an dú hay ki'ínoh bi jof iñii yii,¹⁴ yii, diima den dú ínoh ga jutuutsa: bëriinaa Yéesu Ha'mudii haysanda, dú hayyií kindamukoh fodii dii dí ban, dí ndamukohanndúuda.

¹⁵⁻¹⁶ Mi gëmee iñaama hen bi mi ammba an, mi en kiyah gohaa Maseduwaanaa, mi koorohan garúu paay, ee mi en na kiboyukaa, mi koorohis garúu. Fodaama keeñnjúu soos waas kanak. Ee ban dú amðohhoo kika' kulkaa Yúudée:
¹⁷ Ati iñaa mi abee kitum yaama lúudéerii garoo hen? Mi am kitum yenaa, mi kuliuki'ti halaateen bo'-súusús ga, bi mi wo'i wo'een kanak «Ehee» na «Ó'óone»?¹⁸ Kooh ínohin an wo'eenaa dí wo'eerúuda bokéerii ki'en «Ehee» na «Ó'ó»,¹⁹ ndaga Yéesu Kiristaa, Kowukii Kooh dí yéegalohee ga duuycúu, mi na Sílaas na Tímoteeda, bokkii ki'en «Ehee» na «Ó'óo»: ya mos ki'en «Ehee» rek.²⁰ En ki'enaa, ya yëri en «Ehee» ga béeb iífcii Kooh dígoħda. Kon du wo'i «Aameen» ga teekii Kiristaanii ki'e' Kooh ndam.²¹ Kooh ga kihafci, yëri onndíi, dí narúu, kiyégis ga Kiristaanii; ya ban, yëri tanukkuu ga lëgëyaagari,²² ya tummba garuu mandargaa teewoh an du buuci; ya so'ta Heliigari yisela'i'yii ga keeñciigaruu en iñaa dëli' helluu ga tóoh yijóff'yii ya faani'tuufa.

²³ Mi nak, Kooh míniinndoo kiseedi', ee mi waatin ga kumuunndoo: mi waaréerírúu ki'ek coonu, këri tah mi hayissii Korenti.²⁴ Dí hayyií garúu kitoonndúu dooli kilëdítúu ga dii ngëmiigarúu jom kimanda, ndaga ngëmii dú laaksa yëgísin. En ki'enaa, dí waa'túu ki'amðoh doonaa keeñnjúu soos seb.

2

¹ Iñamaa tah mi ga kihaffoo, mi abin an mi boyuksanndii garúu. Mi sajngúu kikom iñaa léehfisan keeñnjúu. ² En ki'ena, binaa mi léehí' keeñnjúunaa, laaksanndii baa sóosíran keeñiigoo, ndaga lak dú béeþpúu keeñnjúu leehin tak. ³ Iñamaa tah mi bínnadarúu fodaama* ee mi waareeríi, buwaa jomee kisóosí' keeñnjooda, ba léehí'wa. Wëerinndoo an, iñaa sóosí' keeñnjoo wëri sóosí' keeñnjúu ban, dú béeþpúu. ⁴ Wii mi bínnadúuda, mi enee ga coonu ciméeski', keeñnjoo leehha tak, mooncaagoo caa íifuk. Mi bíndiirúu kiléehí' keeñnjúu, wayee mi bíndúu doonaa dú ínoh dii kiwaa'kii mi waa'túu hín ki'anjda.

Kibaal baa tooñin

⁵ Laak garúu yaa léehí' keeñcum buwumaa, ya tummbiirooka, ya tummbúuka dú béeþpúu; wala book enndii kiwo' iñaa hëpaa, ya tumka bibo' garúu. ⁶ Baama, atti'aa buwaa béeþ tikkidfa dooyin da. ⁷ Bayalatti kimma, dú dëlí' helci, enndiikanaa keeñci hay kileeh bi hëp. ⁸ Kéri tah, mi kíimmbúu, teewatti an dú waardinndi. ⁹ Mi bídeerarúu iñamaa† kimalaksukohhhúu bi mi ínoh ati dú hay kitaabuk tóoh iñaa mi ebiloh. ¹⁰ Baa tooñ yaama, binaa dú bayallinaa, mi ban mi bayalinndi. En ki'ena, en an laakin iñaa mi bayalan baamanaa, dú bëri tah mi

* ^{2:3} 2: 3 Ga halaat þo' þiyewin, këyítfii Pool bíni fii bokkii na 1 Bu-Korenti. Mín ki'en an fa múuy hen. † ^{2:9} 2: 9 Laakin lóogísohcaa halaatu an Pool waa' kiwo' ga coonucaa bu-Korenti míni kitook kiday ga kitum tóoh iñaa ngémaagaba meekisohfa.

bayalinndi ga fíkii Kiristaanii. ¹¹ Iñaama mi tummbi doonaa Seytaani laakoo hal kidfúkkuu. En ki' enaa, nofaa ya poonda appii ken kúmpa.

Jaahli'aa Pool ga teeraa Torowaas

¹² Ga wii mi le' teeraa Torowaas kiyéegaloh Hewhewii winéwí'wii ga loo Kiristaaniida, mi hotta an Ha'mudii lëgisfinndoo hal, mi lëgëy daama. ¹³ Wayee nak helaagoo dallii dara ndaga mi laakkii Tít, mbokaagoo ga ngëmiida daama. Iñaama tah mi taŋkohha na bu-Torowaas, mi nammba kika' gohaa Maseduwaan.

Ndamii laak ga kitaam na Kiristaaniida

¹⁴ Ndam aawat ga Kooh, yii dëkkii ga kibaydoh, dí bok ga húmbalaan ndamaa Kiristaanii. Ya koorohi garíi ki'ínohlukoh Kiristaanii daa en tóoh fodii dii nget la'koleñ wesohida. ¹⁵ En ki' enaa, en ga Koohaa, Kiristaanii yérí en la'koleñii winéwí'wii eeñ garíi, wesoh ga buwii aaw ga kimúcda, na ban ga duuy bii aaw ga kisanjku'da. ¹⁶ Buwii aaw ga kisanjku'da, wa en gaba ngetii kikaankii haydohi kikaanda. Bii aaw ga kimúcda, wa en gaba ngetii kipeskii haydohi kipesda. Kon bii yiida, ya haŋci kesi míñ kitum lëgëyaama? ¹⁷ Dí manndii na bibo' biyewin baa bewi wo'eenii meyoh ga Koohda, ba yéegalohiwa kiheel iñaa ba laakan ga. Dí, dí yéegalohwa na keeñ wimórí' ee dí tumka ga fíkii Kooh, fodii bisúrga Kiristaanii, ndaga Kooh ga kihafci yérí e'tíí kitum lëgëyiima.

3

Súrgacii lëgëyi' kifiliimunkii ki'askiida

¹ Dú fooŋ an dí en na kidíŋkaanohis haffíine? Ati dú fooŋ an dí soolukin, fodii buwii bíinoo, këyítcaa dí bewohan garúu, wala caa dí eranndúu kidíŋkaanoh haffíi? En ki'enaa, dí laakkii sooli ga këyítcaa manda. ² Dú bëri en këyítfiigaríi fiima; fa bídu ga d'uuy keeñciigaríi ee béeb ínohinfá ee míniñfa kijan.

³ Leerin an dú en këyítfaa faama Kiristaanii bín kidíŋkaanohhíi, dí haydohhafa garúuđa. Këyítfiima bídhussii na lan̄ka', wayee fa bídhuh na Helii Kooh yii laak kipesđa. Fa bídussii ga atohcaa pesu kibídohuda*, wayee fa bídu ga bo'-súusúus, ga d'uuy keeñiaagari.

⁴ Dí wo' fodaama ndaga dí óolukin Kooh, koorohha ga Kiristaanii. ⁵ En ki'enaa, dí mínoo kiwo' an dí bëri tum lëgëyaama ga dooliríi, wayee Kooh yérí onndíika kimín kitum. ⁶ Kooh yérí onndíi ki'en bisúrga baa en na kiyéegaloh kifiliimunkii ki'askii. Kifiliimunkiima enndii kaa bínsee ga Waasii Móyiisđa, wayee ka kooroh ga Helii yisela'i'yii. En ki'enaa, Bíncii Waasii Móyiis éewdoh bo' ga kikaan, wayee Helii yisela'i'yii onohi kipes.

⁷ Waasii Móyiis bínsee hen ga atohcaa pesu, ee lee'laataa ndamaa Kooh hotukka ga. Fíkiifaa Móyiis melicee hen bi bu-Isarayeeł mínsiséeríi

* **3:3** 3: 3 Pool waa' kiwo' ga loo bíncaa pokee kifiliimunkaa Kooh na buwaagari ee ca bínsee ga atohđa. Bíncaama béstíree enaamacaa cidaan̄kaahcaa Kooh nakohee, koorohha ga Móyiisđa.

gafa kimalak. Moona déy lee'laataama aawee ga kiyím. En lak waasiima ëewdohin buwii ga kikaanda wérí hay, taammba na ndamaa hín da kiyakaa,⁸ ndamii meyoh ga lëgëyii Helii yisela'íyiida hídan na kiyak?⁹ Waasii Móyiis teewohee an bo'-súusúus tooñin Koohdá, en an lëgëyiigawa wérí laak ndam fodaamanaa, lëgëyii Helii yisela'íyii on buwii ki'abohu bibo' bijúwi' ga fíkii Koohda, ndamaagawa hídan na kiyak?¹⁰ Kon bo' míñ kiwo' an ndamaa melicee kudewaada enndii dara ga fíkii ndamii en na kimelic wati, ee wëñwa fúufda?¹¹ En ki'enaa, kifiliimunkaama aawee ga kiyímda, en lak kérí laakee ndam fodaamanaa, kii yah ki'en bi taa'cda, ndamaagaka hídan na kiyak?

¹² Kon dí laakin yaakaa' dijófi' ga iñamaa, kérí tah dí óolukin iñii dí tumfa. ¹³ Dí tumoo fodii Móyiis, yaa úulee fíkíifaagari doonaa bu-Isarayeel hotoo lee'laataama aawee ga kiyím leehohanda. ¹⁴ En ki'enaa, helcaagaba kúnukin, ee bi ga wati, ba en na kijan këyítfaa kifiliimunkaa kudewaakaanaa, iñaa úulba yaama lísi ga, nísukoo. Iñaa úulba yaama nak, nísuki rek ga baa enin wiinoo na Kiristaanii. ¹⁵ Bi ga wati ban, saycaa yaawúu'caa jañ Këyítfaa Waasii Móyiis tóoh, laak iñaa kún helcaagaba. ¹⁶ Wayee binaa bo' ëewruk ga Ha'mudiinaa, iñamaa úulísuk gari. ¹⁷ Ha'mudii wo'u diisa, Helii yérí ee daa Helii Ha'mudii enoh tóoh, kilaak-haffu kaa daama. ¹⁸ Du béeþpuu, du bii fíkíiciigaruu úulísukinda, fodii ga seetu, du bii teewoh ndamii Ha'mudii. Du bii súpítuk besaa en béeþ bi du man na Ha'mudii ee du aasi

ga ndam na ndam. Iñaama Ha'mudii en Helii Koohda yérí lègëy ka.

4

Coonucii laak ga kiyéegaloh Hewhewii winéwí'wiida

¹ Kooh, ga yérmaandiigari, yérí sassíi kitum lègëyiima, kérí tah, dí soofoo fenoo ga. ² Dí sagin ki'aas ga iñcii tumsi ñaañukohhii ken ee ban dí kalañsohhii wo'eenii Kooh. Dí nami kay kiyéegaloh kayohfii bi lee' lañ, ee dí heel béeb ñuwii tookkii ga keeñciigaba ga fikii Kooh. ³ En lak ban Hewhewii dí yéegalohda kúnukinaa, wa kúnuk ga ñuwaa aaw ga kisanku'da. ⁴ Ba enin ñuwaa gémmbii ndaga yibóní'yii tík hafci Kooh ga ēldúnada néendin helciigaba. Ya tahin bi ba mínoo kihot lee'laatii Hewhewii winéwí'wii, wii teewoh ndamii Kiristaanii nataal Kooh sahsahda. ⁵ En ki'enaa, iñii dí yéegalohda enndii kibëwí' haffii, wayee dí bëwí Yéesu Kiristaa, bi béeb ínoh an yérí en Ha'mudii. Dí ga kihaffii nak, dí tum haffii bisúrgarúu ndaga Yéesu. ⁶ Kooh yii wo'ee an: «Lee'laatii melicat ga d'uuuy ñúusii»[✳], yérí melicdi lee'laatiigari ga d'uuuy keeñciigaríi, ki'onndíi ki'ínoh lañ ndamiigari melic ga fikiifii Kiristaaniida.

⁷ Wayee nak, lee'laatiima man na alal, waa eku garíi, dí bii dí yégíssii fodii kataa-bandä. Fodaama, hotuk an dooliima widéenawii en garíida meyohhii garíi wayee meyoh ga Kooh.

[✳] 4:6 4: 6 Malkat Sënees 1: 3.

⁸ Dí capuunun bakaa en tóoh, wayee dí pook-isukohhii. Dí gekuunun ga bakaa en béeb wayee hoonohhiiríi kipaaf. ⁹ Dí hataluunun ga kipes wayee Kooh foñjiiríi. Dí búukuunun jac ga kakay wayee dí yahlukkii. ¹⁰ Dí dék kikooruk kikaankii Yéesu ga faanciigaríi doonaa ban kipeskiigari hotuk ga faanciigaríi. ¹¹ Dí bii dí en na kipesða, besaa en béeb, dí hídoh na kikaankii ndaga kitaam na Yéesu, en ðanaa, kipeskiigari hotuk ga faanciigaríi yah kikoo' ga kikaanda. ¹² Fodaama, kikaankii kii sooñngíi besaa en béeb, en ðanaa, dú laas ga kipeskii.

¹³ Ngëmii dí laakða taabohin na wii bii wo' ga Kéyítfaada an: «Mi gëmin, kérí tah mi wo'a»[◊]; Ee, dí ban dí gém hen, kérí tähhíi kiwo'. ¹⁴ Dí ínohin an Kooh yii mílísí' Yéesu, Ha'mudii ga kikaanda, hayyií kimílísí' ðan ga dii dí en wíinoo na Yéesuda. Ya hayyií kihaydoh, dí narúu ðan, ga yahaaci. ¹⁵ En ki'ennaa, dú bérí tah dí dayi iñaa en tóoh, en ðanaa, kijofkii Kooh yoosuk ga iñaa wëñ ga buwiida. Ee fodaama, iñii wëñ kiyewin ga buwiida, ba gérëmi Kooh, ba yeeki ndamiigari.

Ayat kipessuu ga ngëm

¹⁶ Iñaama tah dí soofoo fenoo ga dara. Luu enee an faan bo'-súusúusfigaríi fii yasukoh ndañ-ndañ, fítciigaríi wëñi ki'en ci'as besaa en béeb. ¹⁷ Coonuciima dí dayða, binaa dí mëdïrohca na ndamaa dí laakan, waa ken mínoo kiwo' daa wa hín kiyak ee waa leehoo taa'ðanaa, dí hay kihot an coonuciima bítoo ee

[◊] 4:13 4: 13 Malkat Kañcaa 116: 10.

ban ca hay kipaaf; ee Coonuciima waayuki'tíi ndamaama. ¹⁸ Iñcaa bo' hoti gacada enndii céri du diiruk, wayee du díiruk caa bo' mínoo kihot. Iñaa bo' hotin gari leehin, wayee yaa bo' mínoo kihotda yah bi taa'.

5

¹ En ki'enaa, du ínohin an faanfiigaruu en taalii du dëkoh dii ga kakayfiida, luu wa búree, Kooh waayukdínnduu ga asamaan tawah, waa du dëkohan. Kaanfaama hëwírohusii na yah bo'-súusús ee fa yah bi taa'. ² Diima deñ, du bii iin ga duuy faanfiigaruu fii, du waa' rek Kooh ekkuu faanfiiruu ga asamaanda. ³ Binaa du ekukfanaa, du enoo bwuaa bayyii faan. ⁴ Iñaa du wëñ kimaañ ga kipessuu ga duuy faanfii du bay ga éldúnada tóoh, du dëkan ga ki'in ndaga yibítí'yii du koorukda. Enndii an du waa' kikaan, du meyoh ga faanfii du bay ga éldúnada. Nam ki'en kay an du waa' ki'ekuk faagaruu ga asamaanda, doonaa iñii jom garuu kikaanda nuu' ga duuy kipeskii leehoo taa'da. ⁵ Kooh ga kihafci, yérí sakkuu du aas ga kipeskaama; ya so'ta garuu Heliigari en iñii ya ñeþpuu kiwa' ga béeþ iñcii ya faani'tuudaa.

⁶ Kon fodaama, saycaa en tóoh, du bii am yaakaa'. Du ínohin an, iñaa du wëñ kimaañ kipes ga faanfiigaruu fiima tóoh, du baa úsaay dii du yah kidék na Ha'mudiida. ⁷ En ki'enaa, du tíidoh ngémii, wayee enndii ga iñaa du hot. ⁸ Du abin yaakaa' wiyaak, ee du wëñ kiwa' kitagoh na faanfii fiima, du ka' kidéknee ga yahaa Ha'mudii. ⁹ Iñamaa tah, waa du pes ga

faanfii fii, waa du tagoh nafa, iñaa du díirukda yérí en du nebloh Ha'mudii. ¹⁰ Kayoh, du béebsuu, du hay kimos kituuk ga flikí Ha'mudii, ya atti"uu, baa en béebs laas fayaagari ga iñaa ya tum ga kipeskaagari ga faanfaamadsa: ennda yijóff', ennda yibóní'.

Kiristaa júwohirinnduu na Kooh

¹¹ Kon dí ínohin iñii en kiniik Ha'mudiisa, kérí tah dí bii heel kinook buwii ga ngémii. Kooh nak ínohin buwii dí enda, ee mi yaakaarin an, ga díuy keeñnjúu ban, dí ínohin buwii dí enda. ¹² Dí heellii kidíñkaanohis haffíi garúu. Nam ki'en an dí waa'túu ki'on iñaa dí ndamukohan garii; en danaa dí laak iñaa dí lofan buwum malaksoo iñaa en ga keeñbadsa, ba ndamukohi iñaa hotukin na hasda. ¹³ En an dí enukoh kidofaa, Kooh tahka, ee dí enukoh kiñaañaa, dí tahka. ¹⁴ En ki'enaa, kiwaa'kii Kiristaanii waa'tíida kérí laakkii ga iñaa en tóoh. En ki'enaa, wéerinndí an, en an bo' yiinoo yérí kaani' buwii béebsbanaa, kon baanaa buwii béebs kaandohuunun. ¹⁵ Ya kaanin ndaga béebs, en danaa, buwii en na kipesdsä, ba pessisoo ndaga hafba wayee ba pesdán bii yiima kaan, milíssa ndaga béebsda.

¹⁶ Kon, diimadsa, dí malakissii ken fodii dii bu-ëldúna hotohidá. Ee sah, luu enee an Kiristaanii, kudewaa dí malakoheeri fodii dii bu-ëldúna hotohidá, diimadsa, dí malakohissiiri fodaama. ¹⁷ Binaa bo' en wiinoo na Kiristaaniinaa, ya enin bo' yi'as: iñaa yimégétí' yaa karin, yi'as yérí en ga. ¹⁸ Kooh tumin iñciima tóohca, ya yii ya júwohi'tuu na hafci, kooroh ga Kiristaaniida, ee

ya sassíi diima kijangat kijúwohkaagari kaama na buwiida. ¹⁹ En ki' enaa, Kooh kooroh ga Kiristaanii, ya júwohi'ta bu-ëldúna na hafci, ee ya toppiiba ga baakaa'cii ba tumda. Ya díñkaaninndíi kiyéegaloh kijúwohkiigari na buwiida. ²⁰ Dí bérí Kiristaanii wos kiwo' ga teekiigari, ee man na Kooh ga kihafci yérí en na kiwo' narúu koorohha garíi. Dí bii kíimmbúu, ga teekii Kiristaanii, tookat kijúwoh na Kooh. ²¹ Kiristaanii mosoo kilaak baakaa'da, Kooh koorinndi baakaa'ciigaruu. Ya tumin iñaama, doonaa du bii du en wíinoo na Kiristaaniisa, Kooh abohhuu bibo' bijúwí'.

6

¹ Kon dí bii dí taam na Kooh ga lëgëyiida, dí bii dímalukkúu: barkeelii Kooh barkeellúuda hanat ki'en sooy. ² En ki' enaa, Kooh wo' ga Këyítfaa an: «Ga wahtaa wa jekohda,
mi tumi'taraa iñaa fu kíimda.
Ga besaa mi jommbaa kimúsalda,
mi foolla ki'amsöhhaa»[⊗].

Malkat, wahtii wii siiy wérí jek ga; wahtii wii wérí en bes kimúc. ³ Lëgëyii Kooh dí en na kitumda, dí waa' ken laakoo dara iñaa ya wo'an ga yibóní'. Kérí tah, ga iñaa míñ ki'en téoh, dí waa'tii kitum dara iñaa ekan bo' ga kikeen ga baakaa'. ⁴ Dí teewohi an dí bisúrga Kooh ga béeþ iñaa en téoh: iñcii dí dayda, ennda mesiklaatcii, coonucii, na kiléykii dawiríida, dí koorukica hen taam na kimúuñ kiyaak; ⁵ dí

[⊗] 6:2 6: 2 Malkat Ísayii 49: 8.

feekuunun, dí laguunun ga kasu, coow taabukindíi daa en tóoh ee dí gítínuunun ga kitum lëgëy ciméeski', péní fayaan joobinndíi, ee dí arukin. ⁶ Dí teewohi an dí bisúrga Kooh, ga kiset keeñ, ki'ínoh iñaa en kayoh, kimúuñ, kijof, kitaam na Helii yisela'í'yii, kiwaaroh kayoh-kayohcsa, ⁷ kijangat kayohfii kesi, na kitaam na doolii Koohcsa. Waa dí soon, waa dí som haffíi, kijúb kérí en ganaacyii dí bayida. ⁸ Dí e'sin cée', dí ñaawalsin. Dí wo'dusin yibóní', dí wo'dusin yijófí'. Dí malakohsi kaakoh-saboh ee moona dí wo' kayohfii. ⁹ Dí tíksi buwaa ken ínohooba ee moona déy béeb ínohinndíi. Dí tíku buwaa tesba kikaan ee moona dí bii lís kipes. Dí tíksi iñaa meskin ee moona dí apsoo. ¹⁰ Buwii lëehíri keeñnjíi hen rek ee moona dí dék ga kinebluk. Dí tíku nduul ee moona dí onin bo' biyewin kihóomí'. Dí tíku buwaa laakoo tús ee moona dí laakin iñaa en tóoh.

¹¹ Dú, filiimunciigaríi ga teerum Korenticsa, dí wo'in narúu fañ, dí ñaakkirúu dara ee dí ekinndúu ga keeñnjíi. ¹² Enndii an dí waa'tiirúu, dú kay, dú bérí waa'tiiríi. ¹³ Kon mi wo' narúu fodii baa wo' na bitowuci: keeñukattíi fodii dii dí keeñukkúuda; ekattíi ga keeñnjúu.

Kaa aasukohat na yiifa'

¹⁴ Kaa aasukohat na buwaa gëmussii ga Yéesu. Buwaama enndii ba gën ga kitaaboh. En ki'enaa, kitaabohkii kiida míñ kilaak ga díkaanti iñaa júwin na iñaa joffii? Lee'laat mínan na ki'akitukoh na ñúus? ¹⁵ Mínan na ki'en Kiristaanii júwoh na Seytaani? Baa gëm ga Yéesu aasukohan na, na baa gëmmbii gari? ¹⁶ Kaanfii

Kooh mínan na akitohu na koofcii yiifa'cii? En ki'enaa, dū bëri en Kaanfii Kooh yii laak kipescä, fodaa ya ga kihafci ya wo'kada an:
 «Mi yah kidëk naba, mi taabi naba,
 mi yëri yah ki'en Koohyiigaba,
 ba bëri yah ki'en heetiigoo»[⊗].

¹⁷ Këri tah, Ha'mudii wo''a an:
 «Meyat ga díkaantiba, dū en hanj.
 Kaa dewat ga dara iñaa settii.
 Fodaama mi hayyúu kitook ga yahaaroo[⊗]
¹⁸ Mi yah ki'en paamun garúu,
 ee dū en bitowuroo: ennda yaal, ennda beti.
 Iñaama, yëri Ha'mudii míin ga tóohda wo'»[⊗].

7

¹ Kon nak, dū bii mi keeñukinda, waa Kooh díginnduu iñcaama tóoh, du sétirat haffuu ga tóoh iñaa líibdī faan na hel. Du guu'guulukat, kipeskiigaruu sela' bi mat, ee du taam ga na kiniik Kooh.

Iñaa sóosi' keeñaa Poolda

² Onattíi bæk ga keeñciigarúu. Dí tooñjii ken, dí yahi'tii ken, dí dúkkii ken kiñam ga anañci.
³ Mi wo''ii iñuma kiyammbúu yen. En ki'enaa, mi wo'eera kuméeñi' an dū bii ga keeñciigaríi waa dí kaan, waa dí pes. ⁴ Mi óolukinnndúu lool ee mi bakukohinndúu lool. Hídaa coonucii dí dayida, dii ca hín kiyewinda tóoh, helloo dalin lool ee Keeñiigoo soosin seb.

[⊗] **6:16** 6: 16 Malkat Léwítik 26: 12; Esekíyeel 37: 27. [⊗] **6:17**
 6: 17 Malkat Ísayíi 52: 11; Esekíyeel 20: 34,41. [⊗] **6:18** 6: 18
 Malkat 2 Samiyeel 7: 8,14; 1 Koroník 17: 13.

⁵ En ki'enaa, ga wii dí le' gohii Maseduwaanda, faanndíi íikarukkii ga fen, dí dayin coonufaa en tóoh: dí dëkee ga kileŋkoh na buwii ee ga keeñnjíi ban, dí enéeríi ga jam. ⁶ Wayee Kooh yii dëlíri helcii buwii abissii yaakaa'da, dëlí'ta hellíi ndaga hayaan Tít. ⁷ Enndii rek ga daa ya hayda tah, wayee na ban ga daa dú dëlírin helaagarida. Ya béstirinndíi dii dú hínndoo kidoorukdá na dii keeñnjúu hín kirécuk iñaa dú tikeerooda, na ban dii dú tuukin tek ga kifa'dohhooda; ee iñaama tahin keeñnjoo wëñin da kibaat kisoos.

⁸ Mi ínohin an, këyíftaa mi bídeerúu kudewaada lëehíreera keeñnjúu, ee mi récukkiika. En ki'enaa, mi récukeeraka ndaga mi hoteera daa ka mesikeerúu, luu enee an maañjiidá, wayee diima mi récukissiika. ⁹ Hanaa kay mi nebluk ga hen sah, ee enndii ga daa keeñnjúu leeheera gada, wayee en ga daa keeñ-leehaama ekinndúu ga kisúpit kipesdá. Keeñ-leehaama Kooh yëri waareeka. Kon dí tooñjiirúu ga dara. ¹⁰ En ki'enaa, keeñ-leehaa meyoh ga Kooh haydohi kisúpit kipeskaa ëewdohi bo' ga kimúc, ee iñaama laakoo kirécuk. Keeñ-leehaa meyoh ga ēldúna nak lími kikaan. ¹¹ Malakat rek keeñ-leehaama meyoh ga Koohdá, iñaa wa lím garúuda: dú gaawwa kikoluk, dú bayalukka, dú récukka, dú niikka Kooh, dú doorukkaroo, dú kaantukohha ga, dú ko'ta baa tooñda. Ga kihaffúu, dú teewohin ga bakaa en béeb an dú setin wic ga iñaama.

¹² Kon nak, binaa mi bíndúunaa, baa tooñda tahhiika, baa tooñuda ban tahhiika. Mi

bíndúu, doonaa, ga fíkíi Kooh, dú míñ kihot dii dú hín kisafa' gariida. ¹³ Iñaama tah dí abin yaakaa'.

Dí eemmbii rek ga ki'am yaakaa', wayee dí neblukin lool ga dii keeñaa Tít hín kisoos ndaga daa béeþpúu, dú dëldin helcidá. ¹⁴ En an mi ndamukoheerarúu ga fíkíicinaa, mi laakkii kaci ga. Fodii dí wo'irúu kayoh saycaa en tóohcsa, iñaa dí ndamukee Tít ga loorúuda enin kayoh. ¹⁵ Binaa ya níindísuk ga daa dú kelohdeerari ga tóohcsa, na daa dú tookeeri ga dñuuycúusda, taammba na kiniikki na ki'e'ti cée'danaa, ya wéñirúu da kiwaa'. ¹⁶ Keeñnjoo nak soosin ga dii mi míñ kilaak yaakaa' garúu ga iñaa en béeþcsa.

8

Kisafa' ga kidímal buwii Kooh

¹ Mbok-kerceencii, dí waarin dú ínoh iñaa kijofkaa Kooh lím ga jaangucaa ga gohaa Maseduwaanda. ² Buwaama kooruunun ga coonu ciméeski' wayee hoonohhii keeñba soosee hen seb; ee, hídaa kinduulkaagaba, daa ka hín kiméeski'da tóoh, ba onohha iñaa hoomin. ³ Mi míñ kiseedi' an buwaa, ba onohha iñaa ba míñsa bi paaffa sah daa dooliþa eem ee ba sekii kinaku. ⁴ Ba bérí nameeríi kitaabuk, baa kíim kibokidohu ga buwaa yah kinégíroh dímalaa aaw ga buwaa en buu Kooh ga Yéerúsaleemsá. ⁵ Ba paafin sah iñaa dí séentukee gabada. Ba ðeb ki'eroh hafba ga Ha'mudii paay, tíkka ga, ba erohha hafba fodaa Kooh waa'kada.

6 Tít yérí deb kituuki' loo kinégíroh dímal ga kaanndúu, kérí tah dí dímalukkari ya boyukis garúu kiléstí' lëgëyaa wijófí'waa waama. **7** Waa dú hóomdin ga iñaa en téoh, ennda ga ngémii, ennda ga kimín kiwo', ennda ga ki'ínoh yen, ennda ga kikaantukoh ga iñaa en téoh, ennda ga kiwaarohkii dí teebpúu en garúuda. Fodaama tumat téoh dú hóomí' ga ki'amföh ga dímaluma ban. **8** Mi enndiirúu na kiwo' iñaa dú jom kitumda; mi wo' ga loo buwaama ga daa ba kaantukohi ga kidímalohdانا, mi waa' man, dú ban, dú teewoh kiwaarohkii laak ga díkaantirúuda dii ka hín kiwóo'da. **9** En ki'enaa, dú hotin dii Yéesu Kiristaa, Ha'mudiigaruu hín kijof garuuda: ya yii ya enee baa hóomdin, ya tummba hafci baa laakoo ee dú bérí calallika. En dانا, kooroh ga kilaakookaagari kaamanaa, dú hóomí'.

10 Mi wo"úu helloo doj ga iñuma: dú bii kisaah, dú deweet béeb kiwo' an dú hay kidímaloh ee ban dú debpa kidímalohda, iñaa gën garúuda wérí en an dú kaantukoh ga, **11** dú lëstí' lëgëyaama kimma. Keeñaama ekeerúu ki'am iñaama ya tumuda, ekattúu ban ga kiléstí'wa, ee enat ga iñaa dú míñ. **12** Binaa fu onoh fodaama ee le' keeñaagaraanaa, Kooh hay kitook iñaa fu onohda. Ya ínohin an fu laak iñaama ee ya meekisohhii iñaa fu laakoo. **13** Wo'ussiirúu an kiwaa' buwii laak tahat bi dú en ga sooli rek, wayee béeb bokat kihídí'. **14** Diima dej, dú hóomdin, kon dímalat buwii soolukinda; Kooh tum bes ba wëñí'túu ee dú laak soolinaa, ba amdohhúu, béeb bok hídí'.

15 Fodaama, ka bídu ga Këyítfaa an:
 «Baa balawee yewinda, hëpdéeríi ga dara,
 ee baa balawee jutuutda ñakéeríi dara.»*

Tít na buwaa taabee nari Korentida

16 Ndam aawat ga Kooh yii on Tít, fodii garíi, kitook kikaantukoh ga loorúuda. **17** Tít tookka iñaa dí kíimmbida; ee ya waaree kigaaw kihay garúu hen bi, ya sekkiika kinaku ya kolukka yaa hay. **18** Dí wosin mbok-kerceen yiliis ya taam nari. Mbokaama, béeb jaangucii bakinni ga lëgëyii kiyéegaloh Hewhewii winéwí' wii ya tumda. **19** Baatta ga, bu-jaangucii bëri tanndi ya taam narii ga baawii dí yah kika' kiwarohnee iñcii onohuda. Lëgëyiima wijóff'wii dí tumwa ki'on Ha'mudii ndam na kiteewoh an dí waarin buwii ki'amföh ga ban. **20** Dí tum iñaama doonaa ken laakoo iñaa ya ñarohanndi ga dii dí tuukuk ga dímalii wihóomí'wii négírohuða. **21** Iñaa dí heel tóoh wëri en kitum bi jof ee eemmbii rek ga iñaa newin Ha'mudii wayee ban ga iñaa newin buwii[†].

22 Dí wosin ban mbokkii yiliis[†] ya taam na buwaama. Ya nak, dí malaksukohinni waas ciyewin ee dí hotin an ya tookin kikaantukoh, ee diima denj ya wëñin kitook kikaantukoh ndaga ya óolukinndúu dijófí'. **23** En ga bak Tít na kihafcinaa, dí bëri taabi, dí bëri bok kilëgëy

* **8:15** 8: 15 Malkat Eksoot 16: 18: wo' ga daa ñu-Isarayeel balabsee ñamahaa wo'u «maan», Kooh ereeba ga ëgí'-dúndagaada † **8:21** 8: 21 Malkat Liiwuk 3: 4; Room 12: 17. † **8:22** 8: 22 Mbokkii yiliis bo' yiliis yëri wo'u daama, yaa ínohukkii dijófí'. Mëdïrohat 8: 18 na 8: 23

ga d̄uuycúu. En ga loo mbokcaagaruu baama taam narifanaa, bu-jaangucii b̄erí wosba ee ba l̄egéy ki'on Kiristaanii ndam. ²⁴ Kon teewatba an d̄ú waarinba kayoh-kayohdfa, en d̄anaa bu-jaangucaa baama tooku an dí laakin kayoh ga dii dí ndamukohirúuda.

9

Dímalaa aaw ga buwaa enu buu Kooh ga Yéerúsaleemda

¹ En ga loo dímalaa aaw ga buwaa en buu Kooh ga Yéerúsaleemdānaa, calissii mi bínndúu ga. ² En ki'ena, mi hotin an d̄ú tookin kidímaloh ga keeñnjúu ee mi ndamukohinndúu ga bu-Maseduwaan*, mi wo'eeba an: «Wii kisaah, laak bu-Akay tuukuunun tek ga kidímaloh.» Dum d̄ú kaantukoh ga kidímalohdfa yëngëlin biyewin gaba. ³ Mi yii wosohhúu kon mbok-kerceencum buma ba amdsohhúu, en d̄anaa iñaa mi ndamukoheerúu ga loo dímalumada eemoo ga wo'een rek, wayee dímalumgarúu cooki' fodaa mi wo'kada. ⁴ Enndiikanaa, laak bu-Maseduwaan baa taam naroo hayu duma, laakussúu d̄ú waayukkii daranaa, dí hay kilaak kaci ga dii dí óolukinndúuda; ee mi wo'issii ban faa d̄ú yah ga kibewohdfa. ⁵ Kérí tah, mi ammba an gënин mi wos mbok-kerceencum buma, ba d̄ewírukko garúu, ba toputu' iñcaa d̄ú dígohee ki'onoh. Fodaama, mi laak dímalama

* **9:2** 9: 2 Bu-Maseduwaan waa' kiwo' kerceencaa ga jaangaa teeraa Filiip, waa Tesaloník, waa Beree, Malkat ban 1: 16

hídohinaa, iñamaa hay kiteewoh an dú onoh na keeñnjúu, wayee enndii an dú gítínu hen.

Baa sok yewin, píikan yewin

6 Ínohat iñii laak yii: baa sok jutuut, píikan jutuut; baa sok yewin, píikan yewin. **7** Kon nak, baa en béeb erohat iñaa keeñci hatin. Ya hanat kirécuk yen ga ee ka hanat ki'en gítin gari. En ki'ena, Kooh waarin baa onohi ee taam ga na keeñ wisóosi'. **8** Ya mínnindúu ban kibarkeel bi dú hóomi' ga iñaa en tóoh, en dñanaa ga wahtaa en béeb, dú laak tóoh iñaa dú sooluk kipay sooliciigarúu; dú tesi' yewin yaa onanndúu kitum yijóff'yaa míñ ki'en tóoh.

9 Fodaa ka bídu ga Kéyítfaada an:

«Ya oni buwii laakooda na keeññaagari béebwa ee kijofkiigari yah bi taa'».»[⊗]

10 Kooh yii oni línoh tesohtaa ya sokan, yii oni buwii iñaa ba ñamanda[⊗], hayyúu ki'on bi dooy fodaama, béeb iñcii dú soolukdá, ya límírohca, en dñanaa, ga kijofkiigaruú bibo' biliis laasu ga béeb iñcaama. **11** Ya hayyúu ki'on kihóomi' ga iñaa en béeb, doonaa dú míñ ki'onoh na keeñnjúu béebwa, ee biyewin hay kigérém Kooh ga iñcii dí yahba kiwaroh, ee meyoh garúuda. **12** En ki'ena, dímalii dú en na kinégírohca, jeriñiigawa eemmbii rek ga kipay soolicii buwii en buu Koohdá, wayee ban, wa hay kitah buwii yewin lool kigérém Kooh ga iñamaa. **13** Binaa ba malak ga dímalii dú négíroh aaw gabadñanaa, ba hay kigérém Kooh ga dii dú teewoh fodaama

[⊗] **9:9** 9: 9 Mëdïrohat na Kañcaa 112: 9. [⊗] **9:10** 9: 10 Mëdïrohat na Ísayii 55: 10.

an dú gëmin ga Hewhewii winéwí'wii ga loo Kiristaaniida. Ba hayyi kigërem ban ga dii dû tookin ga keeñnjúu kiwaroh naba iñcii dû laakdfa, ba na béeþ buwii bínood. ¹⁴ Ba bii kími'túu Kooh kiteewoh an ba keeñukinndúu lool ndaga dii barkeelii Kooh barkeellúu paafin iñaa en tóohdfa. ¹⁵ Ndam aawat ga Kooh ndaga iñcaa ya onoh ee ken mínooca kiwo' bi leehdfa.

10

*Pool taas ga iñcaa ya yabu ga lëgëy
ki'apotaad'kaagarida*

¹⁻² Mi Pool, buwii wo' an, mi en narúunaa, mi soos seþ, ee an mi úsaayyúunaa mi tamoh jír. Mi yii kíimmbúu ga teekii Kiristaa yii lewetin ee jofindfa, kaa ekattoo ga kitamoh ga dookkúu binaa mi hay garúunaa. Laakin garúu buwaa wo' an badukeeniigaríi iñaa badukeen bo'-ëldúna kesi. Kon nak binaa mi hay béríinää, buwaama, mi hay nabaka kidígoh ee iñaama wéerinndoo. ³ Kayoh, dí bii pes ga kakayfii fodii béeþ buwii, wayee heñii dí en na kiheñohdfa enndii ga dii bu-ëldúna heñohdfa. ⁴ Ganaacyii dí bay kiheñohdfa meyohhii ga bu-ëldúna; ca en ganaacyii ciléekí'-doolicii meyoh ga Koohdfa, ee ca enohu kibúuk béeþ dooli waa yípuk gík nëendí buwiida. Dí dúbí' halaatcii taabohhii na kayohdfa, ⁵ na ban béeþ kibéwí'-haffukaa hoonoh buwii ki'ínoh Kooh, dí am níp halaataa mínin ki'en tóoh, dí haydohwa ga kikelohi' Kiristaanii. ⁶ Binaa dû kelohi'tíi ga tóohaa, dí tuukin ga kimókí' béeþ baa kelohi'tii Kiristaanii.

⁷ Malaksukohat iñcum dum ca laakohda. Binaa laak baa wo' ga hafci an ya yuu Kiristaaniinaa, ya ekat ga helci an dí ban, dí buu Kiristaanii fodaagari. ⁸ Ha'mudii kuliyuki'tíi ga fíkiirúu kituuki' ngëmiigarúu, wayee enndii kibúukwa; ee luu enee an mi ndamukin ga iñaama bi hëpin, enoo kaci garoo. ⁹ Mi waa'tii kiman na baa heellúu kitíital ga këyítcii mi bídirúuda. ¹⁰ En ki'enaa, laakin buwaa wo'i garoo an: «Iñcii ya wo'i ga këyítcii ya bídisa bítin ee tamohin, wayee binaa ya en ga cfuuycuunaa ya laakoo fít ee ya wo'i wo'een heeyoh.» ¹¹ Baa wo' iñaama béeb, wóoratti an dii wo'eencii dí bídi ga këyítcii manda, binaa dí hay duma béríinaa, tumeencaagaríi yah kiman fodaama den.

¹² Dí sah, dí kaañoo kihídí' haffíi wala kimëdíroh haffii na buwaama ndami haffbaða. Ba hayaa, ba bëb haffba nataah, waa ba natan haffba gawa, ba mëdíroh haffba na hafba. Iñaama enndii kidof moose? ¹³ Dí nak, kindamukkiigaríi laakin daa ka eem. Dí paafannđii keki'kii sassii Kooh fiisi'tíi, onndaríi ban kihay bi garúuda. ¹⁴ Enee an sasiigaríi le"ii bi garúunaa, bo' míñ kiwo' an dí meyin sasii Kooh fiisi'tíida; wayee wa hayin bi garúu, dí béríi cfewee garúu kihay kiyéegallúu Hewhewii winéwí'wii ga loo Kiristaaniida. ¹⁵ Kon dí paaffii keki'kii sassii Kooh fiisi'tíi, kindamukoh lëgëyaa bìbo' biliis tumđa. Hanaa kay dí am yaakaa' an ngëmiigarúu hay kibaatuk, ee fodaama, dí hay kiwëñ kibaat kilëgëy ga cfuuycúu wayee hoonohoo dí eem ga sasii Kooh fiisi'tíida. ¹⁶ Dí hay kiyéegaloh

Hewhewii winéwí'wii bi ga dëkcaa paaf kúllúu ee dí ndamukanndii ga lëgëyaa Kooh e' bibo' biliis kitumda.

¹⁷ Bíduunun ga Këyítfaa an: «Baa waa' kindamuk ga yenaa, ya ndamukatti ga Ha'mudii»[◊].

¹⁸ En ki'enaa, buwii kañi haffbada, enndii bëri neþloh Kooh; buwii neþloh Koohða bëri en buwii ya kañ na kihafcida.

11

Pool, na buwaa tík hafþa apotaa'da

¹ Éey, dú míneeroo kimúuñi' mi wo' narúu wo'een dofaa! Ehee, múuñdattoo kay. ² En ki'enaa, mi waa'túu hen bi mi naalohinndúu ee kiwaa'kii kiima meyoh ga Kooh. Mi onohinndúu ga fiil yíinoo doŋ, ennda Kiristaanii; ee mi waarin dú pajuki'ti fodii oomaa-jowu, yaa ínohoo yaal ee setin wic. ³ Wayee mi niikin an bibo' bii dúkkúu bi dú íis kotcaa cijúwí'caa na keeñaa wimórí'waa dú taabukohee Kiristaaniða, ba dúkkúu fodaa daa Aawa íisee hafci, gogaa dúkkari na wo'een-sabohcaagari cinéwí'caada. ⁴ En ki'enaa, binaa bo' hay garúu kijangattúu loo Yéesu yiliis yaa bokkii na yii dí jangattúuða, wala ya waa' dú te' hel wiliis waa bokkii na yii dú laasða, wala ya yéegallúu Hewhew winéwí' wiliis waa bokkii na wii dí yéegallúuðanaa, baama dú keeñukiri! ⁵ Mi foogin an apotaa'cumgarúu buma dú ke' ga dook bíinoqbumda wëñðohussiiroo dara. ⁶ Luu enee an mi mínoo kiwo' ga mbooloo, enndii an mi

[◊] 10:17 10: 17 Malkat Yérémí 9: 23; 1 Korenti 1: 31.

ínohoo yen, ee dí teewinndúuka ga iñaa en tóoh na ga bakaan en tóoh.

⁷ Kayoh sah, wii mi yéegallúu Hewhewii winéwí'wii meyoh ga Koohdfa, mi meekissiirúu dara ga, mi yóoskí'ta haffoo, doonaa dú bëwíru. Mi tooñin bo' ga iñaa mi tum yaamane? ⁸ Mi te'ee, en fan lok, kopa' bibo' ga jaangu ciliis, kimíndúu ki'amsoh. ⁹ Wii mi en ga kúllúucfa, mi laakeera sooli ee mi faanukkii ga dooli ken, ndaga mbok-kerceencaa meyohee gohaa Maseduwaanda bërí haydohseeroo tóoh iñaa mi soolukeeda. Ga iñaa en tóoh, mi watukka ki'ayuk ga dookkúu ee mi hayka kiwëñ kiwatuk. ¹⁰ Ga dii wo'eenii ga loo Kiristaanii en kayoh garoodfa, iñii mi yah kiwo' yii en kayohdfa. Mi wo' man, iñuma mi ndamukohida, ga béeb teerucii ga Akaydfa, ken mínooroo ga kinís. ¹¹ Iñii tah ya mi wo'ka? Ati mi waa'tiirúu hen? Kooh ínohin an mi waarinndúu.

¹² Iñii mi tum diimadfa, mi lísanndi kitum, en danaa, buwum heelu halaa ba kooran bi ba hídíroh haffba narii wem, ee ba ndamuki gadfa, ba laakoo halaama. ¹³ Buwuma tíku hafba bi'apotaa', ee saboh. Ba kaaki buwii saboh ga lëgëyum ba tumida. Ba bay jëmmaa apotaa' Kiristaanii ee lak saboh. ¹⁴ En ki'enaa, iñaama bettii ken, ndaga Seytaani, ya ga ki-hafci, leekleekaa bay jëmmaa malaakaa taam na lee'laataa Kooh. ¹⁵ Kon, laakoo dara ñan iñaa bet bo' ga kihot bisúrga Seytaani bewu jëmma súrgacii tumi yijúwi' ga fíki Koohdfa. Buwaama, bëriinaa kipeskaagaba leehandfa, ba hay kifayu tumeencaagaba caama.

Pool, na coonucii ya dayda

16 Mi yii wo'issúuka: ken hanattoo kitík dof. Wala book dú tíkkoo dofaa, abattoo fodii dof, en danaa, mi ban, mi míñ kindamuk jutuut. **17** En ki'enaa, iñii mi en na kiwo' yii sah enndii iñaa Ha'mudii waa', ee mi ndamuk fodumanaa, mi wo'in wo'een dof. **18** Waa biyewin ndamuki fodii ñuwii ga ēldúnada, mi ban, mi hay kindamuk. **19** Dú bii an dú laakin helda, dú bëri keeñuki dofcii ee iñaama enndiirúu dara. **20** Dú tookin bibo' tummbúu ñaam, ba dúu'túu, ba dúkkúu, ba eewwúu, ee ba múttúu pa'. **21** Dii dí laakoo dooli kitum fodaamacfa, apinndoo kaci.

Kimma nak, mi hay kiwo' kidof; béeb iñaa bo' kaañ kindamukoh, mi ban mi kaañinndi. **22** Man ba wo' an ba bi'Ebérée? Mi ban mi Ebérée. Man ba wo' an ba bok ga heetii Isarayeel Mi ban mi bok gawa. Man ba wo' an ba tucaasamun Abaraham? Mi ban mi kucaasamun Abaraham. **23** Man ba wo' an ba bisúrga Kiristaanii? Diima nak, mi yah kiwo' wo'een baa hafaa múuyin mes: mi wëñba ki'en súrga Kiristaanii fúuf. Mi wëñba kison ga lègëyiigari, mi wëñba kilagu ga kasu, mi wëñba kifeeku, mi hídohin na kikaan waas ciyewin. **24** Yaawúu'cii rípuununndoo leraw waas ciyétúus; ee waa hay tóoh, leraw-caa cidaankaah-kaahay na ciyitnanikiiscaa (39)* mat. **25** Mi rípuunun ngee' waas kaahay†, mi

* **11:24** 11: 24 Malkat Dëteronom 25: 3. Waasaa Móyiis nakoh an ken jomoo kirípu ngee'caa paaf cidaankaah-nikiis. Iñaama tah yaawúu'caa néewíssa ga ngee' wíinoo, doonaa ba ēldohoo bi ba wëñi', ba deeñ iñaa Waasaa nakohda. † **11:25** 11: 25 Ngee'ciima bu-Room bëri feekkica

tapisohunun na atoh waas kíinoo, kiwaa'too ki'ap; mi aasin gaal-giiy waas kaahay, gaalaanuu' ga mísúmaa; mi tidimin ga mísú giiy wek-wek wíinoo na noh-noh wíinoo. ²⁶ Mi karin kibaab waas ciyewin, caa kumuunndoo yee ga kihín: ga duuy húlúbcii, ga kihídoh na góroh-waascii, ga kihídoh na mbokciigoo yaawúu'cii, na ban buwii enussii yaawúu'da, baabciigoo ga teerucii, ga égi'-dúndañcii, ga duuy giycii, hídochciigoo na buwaa tík hafba kerceen ee sabohfa. ²⁷ Mi koorukin lëgëy cibítí' na coonu ciméeskí'; yewinin wekcaa mi neehhi; mi yaabpa mi pílla; yewinin iñaa mi oo'; mi fiyonnda ee mi laakkii iñaa mi ekukan. ²⁸ Ee laakin giliis gaa mi wo"ii duum: besaa en tóoh mi halaati ga bu-jaangucii béeþba, fodii mi koorukba ga hafigoo. ²⁹ Binaa laak garúu baa laakoo doolinaa, mi ban, mi yéenka ga haffoo. Bo' keen ga baakaaraa, keeñnjoo taki ga iñaama hen. ³⁰ Binaa mi na' kindamukkaa, mi ndamukohan kilaakoo-doolikiigoo. ³¹ Kooh yii laak ndam bi taa'da, yii en Paamudii Yéesu, Ha'mudiida, ínohin an mi wo"ii saboh. ³² Ga wii mi en ga teeraa Damaasdha, gúwernéeraa yugi' buu' Aretaas daamada, tuuki'ta bisoldaa' ga tóoh halcaa teeraa, kiheelloo ki'am. ³³ Wayee laakka bibo' baa ekussoo ga daba, ba paafdohharoo ga gúl wíinoo ga míraa dëkaa, ba yoollaroo kakay. Mi rëcca gari fodaama.

12

Doolii Kiristaanii dooyin Pool

¹ Mi jom kindamuk hen sah, luu enee an ka laakoo jeriñ. Hoonohoo mi hay kibéesti' iñcii Ha'mudii ínohlukohhooda ee mi hotca en fan ga heeyða. ² Laakin kercean, yaa mi ínoh*. Enee ga tíkiis tidaankaah na tinikiis ga fenoo, baa yaama bëwírussa bi ga dookaa-dook asamaan. (Mi ínohoo ati ya bëwí'see na faanfaagari, ati enee en fan ga heey; Kooh doñ ínoh). ³⁻⁴ Mi ínohin daal an baa yaama bëwíruunun bi ga daa Kooh enohda. (Mi yii wo'iska, mi ínohoo ati ya bëwí'see na faanfaagari, ati enee en fan ga heey; Kooh doñ ínoh). Daama, ya kelohha wo'een, caa ken mínoo gaca kitaam, ee bo'-súusúus onussiica kiwo'. ⁵ Baa man fodaama yérí mi ndamukohan, wayee mi ndamukohoo haffoo, enndii ga kilaakoo-doolikiigoo recaa. ⁶ Mi waaree kindamukaa, enoo kidof garoo, ndaga eneenaa iñii mi wo'anda yah kayoh. Wayee mi ndamukanndii ndaga mi waa'tii ken foø garoo iñaa paaf yaa ya hot mi tum, wala yaa ya keloh mi wo'da.

⁷ Kooh waa'tii mi ndamuk ga iñcii cidóoyí'-waa'cii ya teeþpooda. Kéri tah, fodii nes ga faan, ya ekkaroo mesiklaat: yíinoo ga malaakacaa Seytaani nakussa kisodalloo doonaa mi ndamukoo. ⁸ Mi kíimin Ha'mudii waas kaahay, ya níssoo ga coonucaama. ⁹ Ya taassoo an:

«Mi yii naraa ee iñama dooyinndaa.
En ki'ena, kimíniigoo hotuki ga daa kilaakoo-dooli enoh.»

* **12:2** 12: 2 Kercean, yaa mi ínoh Pool wo' na hafci. Malkat Tumeen 9: 30; 11: 25; Galaat 1: 21

Kon nak, mi ndamukan hen bi jof ga kilaakoodoolikiigoo, en d'anaa doolii Kiristaanii yoosuk ga dookkoo. ¹⁰ Kérí tah, mi nebluki ga dii mi laakoo dooli, mi bassi, mi tíksi coonu, mi hatalsi ga kipes, mi tíitalsi ndaga Kiristaaniida. En ki' enaa, mi ka' bi mi laakissii doolinaa, mi laak dooli ga wahtaama.

Iñaa jaahal Pool ga bu-Korentida

¹¹ Mi wo'in wo'een dof sah ee dú bérí ekkoo ga. Ee moona dú bérí jomeeroo kikañ. En ki' enaa, luu enee an mi enndii dara, apotaa'cumgarúu dú ke' ga dook búinoobumda wéñdohussiiroo dara. ¹² Mandarga cidóoyí'-waa'cii na kíntaancii mi tum, ee mi taammba ga na kimúuñ kiyaakcsa, dú hotinca; iñcaama teewoh an mi apotaa' Kiristaanii. ¹³ Iñii yiida yérí mi tumi' jaangucii cíinoo ee mi tumi'tiirúu ya? Hanaa ga dii mi faanukkii ga dooliciirúuda. Kon, bayalattoo ga iñaa mi tooñnjúu yaama.

¹⁴ Wii wérí en waasiigoo wukaahaywii mi bewuk kihay kiwaakneerúuda[†], ee binaa mi hayaa, mi yahhii kifaanuk ga doolirúu. Mi heellúu wayee mi heellii poossúu. En ki' enaa, enndii oomaa laak kinégíroh hëelís kitoputu' paamun na eewun. Paamun na eewun kay bérí laak kitoputu' oomaacii. ¹⁵ Mi nak, mi tookin ki'eroh iñii mi laakcsa tóoh, na keeñ wisóosi', bi ga sah ki'eroh kumuunkiigoo, ki' amdohhhúu.

[†] **12:14** 12: 14 Waasiigoo wukaahaywii malkat ga 2 Bu-Korenti
13: 1-2. Waasaa widewaaawaa enee ga waa ya yíp jaangaa ga Tumeen 18; wukanakwaa (Gúris 2) maañéerii ee enee ga baawaa ga Tumeen 19.

Mi waa'túu waaraa man fodaamanaa, dú jominndoo kitesoh kiwaare?

16 Dú ínohin kon an mi mosoo ki'ayuk ga dookkúu ga dara. Wayee míñ kilaak baa wo'an mi dúkkúu hen, mi ñaañukohharúu **17** Ati mi mosin kiñam doolirúu, kooroh ga yiinoo ga bwii mi wosee garúuda? **18** Tít, mi yéri wossi kihay garúu ee mi akitohhi na mbokkerceenuma dú ínohinsa[✳]. Tít mosin kifaanuk ga doolirúune? Mi na Tít, enndii dí bérí bok hel wiinoo, dí bokka kotcaa dí tiindane?

19 Dú, dú maañ kifoon an dí heel kilaak lay ga fíkiirúu? Múk! Dí wo'i' Kooh, ga teekii Kiristaanii. Ee béeñ iñaama, mbok-kerceencii, kiwaa' dú wëñ kiyégis ga ngëmii tahka. **20** Mi niikin, mi hay garúunaa, mi laakkúu dú man ga daa newooroo, ee mi, mi man garúu daa newoorúu. Mi niikin kilaakkúu ga kiñaroh, ki'iñaadoh, ki'aylukoh, kiwaa' kiwëñi', kibasoh, kicaakooroh, kibëwí' haffu na kicoowoh. **21** Mi niikin, mi hay dumanaa, Kooh kaci'dissoo ga fíkiirúu, keeñnjoo leeh ga biyewin baa enukohee ga kitum baakaa', kitum iñaa settii, kifaanuk na baa en béeñ na kinjalaañuk, ee ba íissii iñcaama bi watida.

13

Iñcii Pool méeñjoh ki'ebilohdsá

[✳] **12:18** 12: 18 Malkat 2 Korenti 8: 18.

¹ Mi yii ga waasiigoo wukaahaywii mi yah kihay kiwaakneerúuda*. Wo'u ga Këyítfaa an: «Ga iñaa en béeb, jomin kilaak bo' banak wala baahay baa en seedi ga»[†]. ² Ga waasaagoo wukanakwaa, iñaa mi wo'ee bwuuii enee ga baakaa' rekfa, waa mi yii líssúu ki'usaay, mi yii wo'issúuka diima, dú na béeb bwuuii tesca: binaa mi hayis garúunaa mi yérëmanndii ken. ³ Man dú waa' mi teebpúu an Kiristaanii yérí wo'i kooroh garoo? Iñaama hay kiwóo'. Kiristaanii enndii baa laakoo dooli ga fikiirúu, ya tee-woh kimínkaagari hen bi matin, ga díkaantirúu. ⁴ En ki'enaan, ga wii ya daayu ga kuraanaadsa, enee ga kilaakoo-doolici, wayee ga iñaa Kooh míñ, ya yii pes kimma. Dí ban, dí enin wíinoo nari ga kilaakoo-dooli, wayee ga iñaa Kooh míñ, dí hay kipes nari, ee dí hayyúuka kiteeb.

⁵ Malaksukohat haffúu bi jof, bi dú ínoh ati dú laakin ngém; dú ga kihaffúu, malkat hellúu. Dú ínohoo an Yéesu Kiristaa yii garúune? Wala book, nam ki'en an laakoo garúu iñaa teewoh an Kiristaanii yii narúu? ⁶ Dí teewohin dijófí' an Kiristaanii yii naríi ee mi yaakaa' an dú hay kihot an kayoh. ⁷ Dí bii kíim Kooh, dú íis kitum iñaa joffii. Iñaama nak, enndii kiwa'a' kiteewukoh ga lëgëyiigaríi ga leeloorúuufa. Ó'óo, nam ki'en an, dí waa' dú tum yijófí', luu enee

* **13:1** 13: 1 Waasiigoo wukaahaywii Malkat ga 2 Korenti 12: 14. Waasaa wiſewaawaa enee ga waa ya yíp jaangaa ga Tumeen 18; wukanakwaa maañéeríi ee enee ga baawaa ga Tumeen 19.
† **13:1** 13: 1 Malkat Dëteronom 19: 15; Mëdïrohat na Mëccëe 18: 16; 1 Tímotée 5: 19; Yaawúu'caa 10: 28.

an dú tíkkiiríi bibo'. ⁸ En ki' enaa, dí laakoo dooli kitéhdoh kayohfii Kooh; iñaa dí mínda wérí en kilégéyi'fa. ⁹ Binaa dí laakkii dooli, ee dú, dú laak doolinaa, keeñnjíi soos ga iñaama. Iñii dí kiimda yérí en dú boyukis dijóffí' ga ngémii. ¹⁰ Iñaama tah mi bínndúu iñcuma tóohca, hídaa ga dii mi líssúu ki'usaaydfa tóoh. En danaa, binaa mi hay dumanaa, mi soolukoo kitamoh ga dookkúu. Ha'mudii hanohdfinndoo ga fíkiirúu kiyégísi' ngémiigarúu, wayee enndii kisañku"úu.

Tanjoh

¹¹ Kon nak mbokcii, neblukat; heelat kiboyukis dijóffí' ga ngémii. Baa en béeþ daasat mooroomci, bokat hel, dékat ga jam, en danaa, Kooh yii laak kiwaaroh ee laak jamdfa, enan narúu.

¹² Kéñdohat ga díkaantirúu, dú mígínoh haf, kiteewoh an dú bérí bokoh. Béeþ buwii en buu Kooh diida, bii këñí'túu ga.

¹³ Yéesu Kiristaa, Ha'mudii baarkeelattúu; kiwaarohkii meyoh ga Koohdfa na Helii yisela í'yii onndúu ki'en wiinooda, taabat narúu dú béeþpúu!

**Hewhewii winéwí'wii Kooh Kifiiliimunkii
ki'askii**

**Noon: Hewhewii winéwí'wii Kooh Kifiiliimunkii
ki'askii New Testament**

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Noon)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022
7c1cfb93-c4c9-5127-ac22-ecb23adca870